

Bekämpning av jordloppor i vårraps

Peder Wærn, Jordbruksverkets Växtskyddscentral i Uppsala

Många fält, eller delar av fält, med ojämn och långsam uppkomst i Mälardalens odlingsområde drabbades hårt av jordloppsangrepp 2008. Mängden jordloppor har ökat under de senaste åren, samtidigt som effekten av betningsmedlet Chinook inte är fullgod. Vid starka angrepp, mer än ca 30 % skadad hjärtbladyta, är kompletterande behandling med en pyretroid befogad. En effektiv åtgärd för att undvika angrepp är att utföra en såbäddsberedning som ger så jämn och snabb uppkomst som möjligt. Ett sätt kan vara att senarelägga sådden i känsliga lägen så att jorden hinna bli varmare och därmed ger en snabbare uppkomst.

Under senare år har problemen med jordloppor i våroljeväxterna ökat i Mälardalens område och norr därom, men även lokalt i östra Södermanland och östra Östergötland. Det är nästan uteslutande arten vågrandig jordloppa (*Phyllotreta undulata*) det är frågan om. Orsaken till de ökade problemen är svårförklarad. Möjligen kan senare års varma somrar ha bidragit till att gynna populationen av jordloppor, samtidigt som effekten av betningen varierat. Resistens mot betningsmedlen har diskuterats men enligt företaget, som marknadsför det betningsmedel som används dvs Chinook, visar undersökningar som gjorts att så inte är fallet. Däremot menar man att betningsmedlet, som är en systemiskt verkande neonikotinoid, ej lika lätt tas upp av växten vid torra markförhållanden som vid fuktiga. Betningsmedlet verkar så att jordloppan får i sig medlet då den tuggar på bladen. Finns då stora mängder loppor som alla måste äta kan ju skadan bli betydande ändå.

Det är särskilt fält, eller i delar av fält, där utvecklingen går långsamt, som plantorna kan bli hårt utsatta av jordloppsgnag. Det finns också ett tydligt samband mellan beståndstäthet och angreppsgrad så tillvida att glesa bestånd drabbas betydligt hårdare än täta. Jordlopporna tycks föredra hämmade plantor och samlas gärna på dessa.

Lokalt starka angrepp

I slutet av maj uppmärksammades på flera gårdar i bl a Uppland och Västmanland stor förekomst av jordloppor som åt glupskt på de späda vårrapsplantorna trots att utsädet var betat. En del jordbrukare kände stor oro inför detta och bekämpade sina fält med pyretroider flera gånger. För att försöka få en viss uppfattning om betydelsen av angreppen utlades två sk akutförsök i Uppland i samma fält, men där angreppen varierade. Finansieringen bestods av Bayer Cropscience, Sveaförsöken och Jordbruksverket.

God lönsamhet för behandling

I det ena försöket (tabell 1) där beståndet var tunnt och gnagskadorna täckte mer än 30 % av hjärtbladens yta gav behandling med pyretroid en säker merskörd. Resultaten visar också en klart sämre effekt om man väntade med behandlingen fyra dagar. Skadad hjärtbladyta hade då också i det närmaste fördubblats, samtidigt som örtbladen även skadats allvarligt. En dubbelbehandling med Decis förbättrade resultatet ytterligare, fast det var inte statistiskt säkert. Även oljehalten förbättrades, samtidigt som mängden avrens var mindre i pyretroidbehandlade led. Dessa faktorer påverkade priset på frövaran positivt.

Det är viktigt att komma ihåg att alla försöksled är tröskade samtidigt vilket missgynnar det obehandlade ledet som ligger efter i mognad och alltså tröskas tidigare än vad som skulle varit fallet i praktisk odling. Tidighetsfaktorn har dock stor betydelse i sig.

I det andra försöket (tabell 2) där beståndet var tätare (tyvärr gjordes ingen plant-

räkning) var också gnagskadorna betydligt lindrigare. Skörden i det obehandlade ledet låg ca 600 kg/ha över motsvarande led i det starkt angripna försöket 100 meter längre bort. Även oljehalten var flera procentenheter bättre och avrenset mindre. Det fanns inte heller några säkra merutbyten för pyretroid-behandlingarna.

Tabell 1. Bekämpning av jordloppor i vårraps. Ett försök på Hållingsbo i Enköping, Svea 2008. L13-9040, HC 0628

Behandling	Tid-punkt	Skörd kg/ha 9 % vh	Olja % av ts	Vatten- halt %	Avrens %	Värde* kr/ha	Angr bladyta DC 11 30/5		Angr bladyta DC 13 3/6	
							Hjärt- bl %	Örtbl %	Hjärt- bl %	Örtbl %
Obehandlat		2 240 a	42,3	18,0	3,9	7 190	36	14	61	45
Decis 0,3	30/5	+380 b	+1,6	16,0	2,9	+1 540			48	6
Decis 0,3	4/6	+130 a	+0,9	17,0	3,2	+560				
Decis 0,3+ 0,3	30/5+ 4/6	+520 b	+2,4	15,7	2,0	+2170				
LSD		182	0,9							
CV %		4,3	1,2							

* Grundpris 3:50 kr/kg. Justeringar för avrenskostnader baseras på siloleverans.

Tabell 2. Bekämpning av jordloppor i vårraps. Ett försök på Hållingsbo i Enköping, Svea 2008. L13-9040, HC 0629

Behandling	Tid-punkt	Skörd kg/ha 9 % vh	Olja % av ts	Vatten- halt %	Avrens %	Angr bladyta DC 11 30/5		Angr bladyta DC 13 3/6	
						Hjärt- bl %	Örtbl %	Hjärt- bl %	Örtbl %
Obehandlat		2 870	47,0	14,5	1,5	9,9	2,7	16,2	6,8
Decis 0,3	30/5	±0	+0,6	14,6	1,4			16,5	3,7
Decis 0,3	4/6	+90	+0,1	15,1	1,9				
Decis 0,3+ 0,3	30/5+4/6	+170	- 0,2	14,1	1,4				
LSD		ns	ns						
CV %		3,4	0,9						

Inga säkra skillnader i skörd - därför ingen ekonomisk jämförelse.